

Alueellisen ja valtakunnallisen arkkitehtuurin yhteensovittaminen

Yrjö Koivusalo
tietohallintapäällikkö
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Kansallinen vs. alueellinen arkkitehtuuri

- Onko yhteensovittaminen edes mahdollista?
- Jaettu vastuu ei ole kenenkään vastuu
- Kuka johtaa ketä?
- Asiantuntijaorganisaation johtaminen on kuin paimentaisi kapallista kirppuja – entä kun johdettavana onkin organisaation sijasta verkosto itsenäisiä asiantuntijoita ja asiantuntijaorganisaatioita?
- Tehdäänkö asioita oikeassa järjestyksessä – ensin päätökset teknisistä ratkaisuista ja sitten vasta toiminnallisista tavoitteista?
- Menikö juna jo?

Johtamisjärjestelmä

- Kuka valtakunnallista määrittelytyötä johtaa? Miten se näkyy?
- Pitkäjänteisyys ja johdonmukaisuus – onko sitä?
 - Makropilotissa ei saanut edes puhua alueellisesta arkistosta – se oli tabu. Ennalta oli päätetty että ratkaisu on viitetietokanta ja sosiaaliturvakortti, jolle tietoa tallennettiin.
 - Nytkään ei saa enää puhua alueellisista arkistoista, kun pitää joutua valtakunnallisen arkiston puolesta
 - Mutta ensin pitäisi kyllä määritellä, mitä tässä arkistolla oikeasti tarkoitetaan
- Miksi ohjausryhmissä näkyy kovin vähän käytännön tietohallinnon edustajia?

Johtamisen keinoista

- Suostuttelu vai määräys?
- Suostuttelu rahalla ohjaamisen kautta ollut linjana
 - Onko tehokasta?
 - Hidasta ja resursseja kuluttavaa, tempoilevaa
 - Vaikeaa sovittaa budjetointisykliin
 - Miten suostutellaan KELAkin toimimaan haluttuun suuntaan?
 - Montako henkilötyövuotta alan parhailta resursseilta käytettiin viime talvena rahoitushakemusten tehtailuun – olisiko jotenkin muuten voitu päästä samaan tulokseen?

Määrittelyä, määrittelyä, määrittelyä

- Mitään ei voi oikeasti toteuttaa, ennen kuin määrittelyt on tehty riittävän tarkalla tasolla toteutusta varten.
- Paljon on tehtykin, erityisesti HL7-yhdistys ollut keskeisen tärkeä toimija – se ei kuitenkaan tee toiminnallisia määrittelyjä eikä arkkitehtuuria.
- Standardeista sinänsä yksimielisyys – yhteinen huoli on siitä, miten sovelletaan ja kehitetään.
- Sanomamalli ei yksin riitä. Lisäksi tarvitaan toimintamallit, sisällön tarkennus ja yhteinen sopiminen.
- Määrittely ei ole valmis, ennen kuin sen pohjalta on tehty ensimmäinen käytännön toteutus, jossa se on testattu ja hiottu yksityiskohdissaan.

Määrittelyä, määrittelyä, määrittelyä

- Esimerkkejä puuttuvista asioista – yleensä nämä ovat ne vaikeimmat kohdat toteuttaa, ja lakaistu toistuvasti maton alle
 - Tilapäisten henkilötunnusten käyttö ja käsittely
 - Valtakunnallinen lääkerekisteri, joka kattaisi kaikki tarpeet lääkityksen käsittelyyn
 - Lääkityksen kunnollinen rakenteinen kuvaus annostelua myöden
 - Aluetietojärjestelmien väliset yhteydet
- Arkkitehtuurityössä ollut pitkiä katkoja: kokeilualueiden arkkitehtuuri 2002 -> kokeilualueiden arkkitehtuuri 2005 luonnos -> kansallinen arkkitehtuuri 2005 (?)

Miten täytetään aukko valtakunnallisesta suosituksesta toimivaksi järjestelmäksi?

- Tarvitaan kokonaisnäkemystä
- Tarvitaan kokemusta oikeista toteutuksista
- Tarvitaan toimittajien sitoutumista
- Tarvitaan pitkäjänteisyyttä: pientä kehitystä voidaan tehdä 1-2 v syklillä. Isot rakennemuutokset käytössä oleviin laajoihin järjestelmiin vievät vähintään 3-5 vuotta, jopa kauemmin.
- Tarvitaan kansallinen tavoitearkkitehtuuri ja vaatimusmääritykset sekä sen lisäksi etenemissuunnitelma alueen nykyisestä ympäristöstä tavoitteeseen

Esimerkki: valtakunnallinen arkisto

- Julistettu, että valtakunnallinen arkisto tehdään
- Tämä kuulostaa hyvältä, mutta
 - Ensimmäiseksi pitää määritellä käyttötarkoitus
 - Sitten voi määritellä käyttötavat ja toiminnallisuuden
 - Jonka jälkeen voi määritellä tekniset ratkaisut ja käytettävät sanomamallit, käsitteet ja koodistot
 - Jonka jälkeen voi määritellä sanomamallien soveltamisen
 - Jonka jälkeen voi toteuttaa tarvittavat ohjelmistomuutokset
- Ja tästä on YHDEN toimijan otettava vastuu – ei voida ratkaista alueellisilla piloteilla
- Onko optionaalinen palvelu, jota suositellaan vai onko se pakollinen? Kuka maksaa?

Alueellisen toiminnan näkökulmasta

- Alueilla tehdään hyvää työtä ja edistetään terveyshankkeen tavoitteita, niihin kyllä sitoudutaan
- Aikataulut ja realistiset toteutusmahdollisuudet eivät välttämättä kohtaa
- Vrt. PKI-ratkaisut, kuva-arkistot,...
- Ennen kuin voi edes pyytää toimittajilta tarjousta, on edellä kuvattu määrittelytyö oltava valmis
- Menestystekijä on yleensä integrointi – sen puute tappaa hyvänkin idean. Liian paljon tehdään pilotointia unohtaen tämä – vaikkapa sähköinen resepti ilman integraatiota ei toimi – ei lääkärillä eikä apteekissa

Alueellisen toiminnan näkökulmasta

- Tahtoa siis on
- Mistä löytyy valtakunnallinen johtajuus?
- Mistä löytyy valtakunnallinen toimija – siis se joka oikeasti määrittelee ja toteuttaa valtakunnalliset palvelut realistiselta pohjalta?
- Miten arkkitehtuurin määrittelyissä saadaan oikeasti näkyviin käytännön toimijoiden (sairaanhoitopiirit, terveyskeskukset, toimittajat) näkemykset, jotta ratkaisuista saadaan toimivia? – ei riitä, että valmis raportti tulee kommentoitavaksi parin viikon vastausajalla
- Arkkitehtuuri ei myöskään ole nippu erillään toisistaan tehtyjä papereita – missä on kokonaisuus, miten jatkuva ylläpito? - jatkuvuus ja ylläpidettävät kansalliset dokumentit arkkitehtuurista 'samoihin kansiin' tarvitaan
- Mistä saadaan rahoitus jatkuvalle toiminnalle: koodistot, standardointi, sertifiointi?

Alueellisen toiminnan näkökulmasta

- Valmius ja halu toteuttaa terveysthankkeen tavoitteet ja arkkitehtuuri alueilla varmasti on
- Tärkeintä saada valtakunnallinen arkkitehtuuri, määrittelyt ja standardointi riittävälle tarkkuustasolle
- ja sen jälkeen antaa MÄÄRÄYS toteuttaa ne alueilla
- Rahoitustakin tarvitaan, mutta se voisi olla enemmän tulosvastuullista

Alueellisen ja valtakunnallisen arkkitehtuurin yhteensovittaminen

- Mitä erityistä ongelmaa on kansallisen ja alueellisen näkökulman yhteensovittamisesta? Vastaus: Ei mitään erityistä, jos **lähdetään liikkeelle toiminnasta:**
 - minkälaisia toiminnallisia tarpeita, minkälaisia prosesseja
 - kustannus-hyöty ajattelu: mitä kannattaa järjestää ja/tai tuottaa keskitetysti
- Lisäksi tärkeää on, että **valtakunnallinen palvelu pitää olla tuotteistettu**
 - palvelukuvaukset, liittymisen mallit ja sopimukset
 - kuvaukset palvelun toiminnallisuudesta, avoimet rajapinnat
 - vakioitu käyttöönottomalli alueita varten
- Ei myöskään pidä sotkea **järjestämistä ja teknistä ratkaisua toisiinsa**
 - kansallinen toimija voi järjestää teknisesti hajautetun palvelun jos perusteltua
 - alueet voivat liittyä toimittajan tarjoamaan yhteiseen valtakunnan laajuisesti tarjottavaan palveluun